

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tal-11 ta' Ottubru, 2011

Citazzjoni Numru. 928/2008

***MIB Insurance Brokers (Malta) Limited f'isem id-ditta
estera Lloyds Underwriters***

Versus

**Maria Camilleri f'isimha proprju u Avukat Anthony
Cutajar u Prokuratriċi Legali Hilda Ellul Mercer
kuraturi deputati sabiex jidhru għall-wirt battâl ta'
Paul Camilleri**

1. F'din il-kawża l-atturi, li huma assikuraturi, qegħdin ifittxu li jgħbru mingħand il-konvenuti dak li ħallsu lil terzi taħt polza ta' assikurazzjoni biex għamlu tajjeb għal ħsara li jgħidu li seħħet bi ħtija tal-konvenuti.

2. L-atturi fissru illi fit-12 ta' Marzu 2008 Paul Camilleri u martu Marija kienu qegħdin bi ksur tal-liġi jaħżnu n-nar fi proprjetà fi Triq Ħal Dgħejf, in-Naxxar. Din il-proprjetà, li fiha kien jinħadem u jinħażen in-nar, tiġi fuq il-proprjetà ta' Edward Bugeja, numru 7, *Hacienda*, Triq Ħal Dgħejf, in-Naxxar. In-nar maħżun mill-konvenuti sploda u għamel

Ħsarat kbar fl-inĥawi u ġarraf id-dar ta' Edward Bugeja. Fl-incident miet Paul Camilleri u ĥalla warajh lil martu Maria, il-konvenuta, u lil ibnu Alan.

3. Billi l-proprjetà ta' Edward Bugeja kienet assikurata mal-atturi, dawn ĥallsuh erbgħin elf, seba' mija u erbgħa u sittin euro (€40,764) taħt il-polza u ĥallsu ukoll elfejn, tliet mija u tmienja u disgħin euro (€2,398) lil-*loss adjuster*, u ġew surrogati fid-drittijiet tal-assikurat kontra kull min għandu jwieġeb għall-incident.

4. Billi qegħdin jgħidu illi huma l-konvenuti li jaħtu għall-incident, l-atturi fetħu din il-kawża u qegħdin jitolbu illi l-qorti:

i. tgħid illi l-konvenuti, jew tgħid min mill-konvenuti, jaħtu għall-incident tat-12 ta' Marzu 2008 li fih Edward Bugeja tilef id-dar tiegħu;

ii. tgħid illi minħabba f'dan l-incident l-atturi ġarrbu danni ta' tlieta u erbgħin elf, mija u tnejn u sittin euro (€43,162); u

iii. bis-saħħa tas-surroga tal-atturi fid-drittijiet ta' Edward Bugeja, tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom jaħti, iħallsu lill-atturi s-somma ta' tlieta u erbgħin elf, mija u tnejn u sittin euro (€43,162), flimkien mal-imgħaxijiet legali u l-ispejjeż, fosthom dawk tal-ittra legali tal-5 ta' Ġunju 2008 u tal-mandat ta' sekwestru ipprezentat flimkien mar-rikors.

5. Il-konvenuta Maria Camilleri ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

i. hija irrinunzjat għall-wirt ta' żewġha Paul Camilleri u binha Alan ukoll irrinunzja għall-wirt ta' missieru u għalhekk safejn il-kawża tolqot il-ġid ta' Paul Camilleri hija ma hijiex kontradittriċi legittima;

ii. hija ma twegibx għal kull għemil bi ksur tal-liġi li seta' għamel żewġha u li wassal għad-danni li ġarrab l-assikurat tal-atturi għax hi ma kinitx taf b'dan l-għemil u b'ebda mod ma kellha sehem f'dak li wassal għall-ħsara; għalhekk ma twieġeb għal ebda danni b'sehemha mill-komunjoni tal-akkwisti bejnha u bejn żewġha jew bil-beni parafernali tagħha taħt l-art. 1327(f) *et seqq.* tal-Kodiċi Ċivili;

iii. għalhekk il-mandat ta' sekwestru maħruġ fuq talba tal-atturi għandu jiġi mneħħi safejn jolqot sehemha mill-komunjoni tal-akkwisti; u

iv. fil-meritu, l-atturi jridu jagħmlu l-prova tar-rabta legali u fattwali bejn l-għemil ta' Paul Camilleri u d-danni li garrbu.

6. Il-kuraturi maħtura biex jidhru għall-wirt battâl ta' Paul Camilleri wiegħbu li ma jafux il-fatti tal-każ.

7. Paul Camilleri u martu l-konvenuta kienu joqogħdu ma' binhom f'dar fi Triq Ħal Dgħejf, in-Naxxar. Imniffed ma' din id-dar kien hemm *garage* li kellu wkoll bieb għat-triq. Kellhom ukoll żewġ *garages* oħra fl-istess triq. Paul Camilleri kien dilettant tan-nar u kellu wkoll liċenza tal-pulizija biex ikun jista' jgħin f'fabbrica tan-nar u biex jaħraq in-nar iżda mhux biex jaħdmu waħdu, aktar u aktar f'post abitat. Minkejja dan Paul Camilleri kien bi ksur tal-liġi jmexxi fabbrica klandestina tan-nar fil-*garage* li jinfed mad-dar tiegħu u fiż-żewġ *garages* l-oħra.

8. Ġara li, fit-12 ta' Marzu 2008, meta Paul Camilleri kien waħdu fil-*garage* ta' mad-dar, b'xorti ħażina iżda, jista' jingħad, inevitabilment meta xogħol bħal dan isir klandestinament mingħajr il-prekawzjonijiet u s-superviżjoni li trid il-liġi, seħħet splużjoni ta' bejn ħames u għaxar kili (5-10 Kg) ta' sustanza esplożiva li jew kienet maħżuna jew kien qiegħed jaħdem fuquha Paul Camilleri fil-*garage*. L-isplużjoni, għax seħħet f'post magħhluq, kienet qawwija biżżejjed biex waqqgħet id-dar ta' Camilleri u żewġt idjar oħra tal-ġirien, fosthom Edward Bugeja. Traġikament tilfu ħajjithom tnejn min-nies – l-istess Paul Camilleri u ġâra – waqt li tnejn oħra – fosthom il-konvenuta Maria Camilleri – għalkemm kienu fid-djar li ġgarrfu ma wegġgħux. It-tifel ta' Camilleri b'xorti tajba ma kienx id-dar. Vettura ta' Paul Camilleri li kienet parkeġġjata quddiem il-*garage* ukoll taret bis-saħħa tal-isplużjoni.

9. Wara l-inċident marru minnufih il-pulizija u ufficjali tal-protezzjoni ċivili u tal-armata fuq il-post biex jagħtu l-għajnuna u jżommu l-ordni. Xi ħadd qalilhom biż-żewġ *garages* oħra li kellu Paul Camilleri u, meta dawn infethu, instab illi kien hemm aktar sustanza esplożiva maħżuna fihom u din kellha, b'sogru kbir, titneħħa biex ma tibqax ta' perikolu.

10. Dwar il-ħtija ta' Paul Camilleri ma jista' jkun hemm ebda kontestazzjoni serja. B'nuqqas kbir ta' għaqaq u b'irresponsabilità ta' min jikkundannha bla riżervi kien

jaħdem u jżomm sustanza esplożiva fi nħawi residenzjali u f'kull waqt joħloq perikolu ta' mewt mhux biss għalih u għal martu u ibnu iżda wkoll għal min moħħu mistrieħ f'daru xejn ma kien jaf li qiegħed fuq bomba. Ir-responsabilità ċivili ta' Paul Camilleri u tal-wirt tiegħu hija ċara.

11. Il-kwistjoni f'din il-kawża essenzjalment hija jekk twegibx ukoll martu l-konvenuta, kemm b'sehemha mill-komunjoni tal-akkwisti u kemm bil-beni parafernali tagħha. Il-materja hija regolata bl-art. 1327 *et seqq.* tal-Kodiċi Ċivili:

1327. Bla ħsara għad-disposizzjonijiet tal-artikolu 1329 il-beni li jkunu parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti jbatu biss id-djun li ġejjin:

... ..

(f) kull dejn jew indennizz dovut bħala rimedju ċivili minn xi waħda mill-partijiet fiż-żwieġ meta dak l-indennizz ma jkunx dovut bħala rimedju ċivili dwar reat li jkun sar bir-rieda.

... ..

1329. (1) Bla ħsara għad-disposizzjonijiet li ġejjin ta' dan l-artikolu, il-kredituri ta' parti fiż-żwieġ għal djun li ma tbatihomx il-komunjoni ta' l-akkwisti, sew jekk id-dejn ikun sar qabel iż-żwieġ jew wara, jistgħu, meta dawk il-kredituri ma jkunux jistgħu jissodisfaw it-talba tagħhom kontra l-beni parafernali ta' dik il-parti, jinforzaw it-talba tagħhom *in subsidium* kontra l-beni li jkunu parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti iżda biss sal-valur li dik il-parti jkollha mill-komunjoni ta' l-akkwisti.

... ..

1330. Meta l-beni tal-komunjoni ta' l-akkwisti ma jkunux biżżejjed biex jitħallsu d-djun li jkunu piż fuqhom, il-kredituri ta' dik il-komunjoni jistgħu jinforzaw it-talba tagħhom *in subsidium* kontra l-beni parafernali tal-miżżewġin:

Iżda meta -

(a) id-dejn jew indennizz ikun dovut bħala rimedju ċivili dwar reat magħmul bir-rieda minn xi waħda mill-partijiet fiż-żwieġ; jew

(b) id-dejn jinħoloq mill-eżercizzju ta' sengħa, negozju jew professjoni kif imsemmi fl-artikolu 1324;

il-kredituri ma jistgħux jinfurzaw it-talba tagħhom kontra l-beni parafernali tal-parti miżżewġa li ma tkunx hi li minhabba fiha nħolqot it-talba, iżda jistgħu f'dawn il-każijiet jinfurzaw it-talba tagħhom sal-limitu ta' kull parti li tibqa' ma titħallasx mill-beni tal-komunjoni ta' l-akkwisti, kontra l-beni parafernali tal-parti li minhabba fiha nħolqot it-talba.

12. Li rridu naraw għalhekk huwa l-ewwelnett jekk dak li qegħdin ifittxu l-atturi huwiex "rimedju ċivili dwar reat li jkun sar bir-rieda". Jekk iva, il-konvenuta ma twegibx b'sehemha mill-komunjoni tal-akkwisti u bil-beni parafernali tagħha, iżda twiegeb jekk hi kellha sehem f'dak ir-reat.

13. L-argument tal-attriċi hi illi l-ħsara seħhet b'konsegwenza ta' "reat li sar bir-rieda" għax Paul Camilleri ħadem u ħażen sostanza esplożiva, bi ksur preżumibilment tal-artt. 28 *et seqq.* tal-Ordinanza dwar l-Esplożivi [Kap. 33]. Tkompli tgħid illi hija ma kienet taf xejn b'din l-attività illecita ta' żewġha u għalhekk ma tistax titqies illi hija kienet b'xi mod kompliċi miegħu jew li kellha xi sehem fir-reat.

14. Fil-fehma tal-qorti, ir-rimedju li qegħdin ifittxu l-atturi ma huwiex rimedju dwar ir-reat ta' min jaħdem jew iżomm jew jaħzen in-nar, iżda rimedju dwar ir-reat ta' ħsara involontarja lill-proprjetà taħt l-art. 328 tal-Kodiċi Penali li tiegħu jkun ħati "kull min, b'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni tiegħu, jew b'nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti, jikkaġuna ħruq, jew jagħmel xi ħsara jew iħassar jew jgħarraq xi ħaġa ". Dak li għamel "bir-rieda" Paul Camilleri ma kienx li jagħmel ħsara lill-proprjetà iżda li jaħdem u jżomm in-nar: ir-rimedju li qegħdin ifittxu l-atturi ma huwiex dwar ix-xogħol jew il-ħażna tan-nar iżda dwar il-ħsara lill-proprjetà.

15. Fil-fehma tal-qorti, għalhekk, ladarba l-ħsara ma saritx "bir-rieda", ma taqax taħt l-art. 1327(f) tal-Kodiċi Ċivili u twiegeb għaliha l-komunjoni tal-akkwisti u *in subsidium* il-beni parafernali tal-miżżewġin Camilleri.

16. Barra minn hekk, ukoll jekk b'xi mod jista' jitqies li sar reat "bir-rieda", din il-qorti lanqas wisq temmen illi l-konvenuta, għall-inqas għall-għanijiet tar-responsabilità ċivili, ma kellhiex sehem fir-reat. Il-qorti waslet għal din il-

konklużjoni mhux wisq għax issib konvinċenti l-argumenti tal-atturi iżda aktar mix-xieħda tal-konvenuta stess.

17. L-atturi jitolqu mill-premessa illi Paul Camilleri kien ilu żmien jaħdem u jzomm in-nar fil-*garage* fejn seħħ l-incident u fil-*garages* l-oħra li kellu u li matul dak iż-żmien kollu xejn ma għandu mis-sewwa li martu ma tkun taf xejn b'dak li kien jagħmel. Igħidu wkoll illi ladarba kien impjegat b'paga x'aktarx baxxa martu setgħet tobsor li biex seta' xtara żewġ *garages* kellu xi dñul ieħor minn attività oħra u li dawn il-*garages* kien jinqeda bihom għal din l-attività ladarba kellu biss vettura waħda li għaliha ma kienx jeħtieġ tliet *garages*. Igħidu wkoll illi ma titwemminx il-konvenuta meta tgħid illi qatt ma daħlet f'dawn il-*garages*, għall-inqas f'dak li jinfed mad-dar.

18. Li hemm dgħajjef f'dan l-argument hija l-premessa illi x-xogħol tan-nar fil-*garage* kien ilu għaddej żmien twil għax ta' dan ma hemm ebda prova. Paul Camilleri kien jagħmel xogħol *part-time* ta' mastrudaxxa sakemm waqaf minn dan ix-xogħol xi snin qabel l-incident. Il-*garages* xtrahom fis-snin disgħin, meta kien għadu jagħmel dan ix-xogħol, u ma hemm xejn li juri illi dak iż-żmien ma kienx xtrahom biex jaħdem l-injam fihom.

19. Dak li x'aktarx iħasseb lill-qorti hija l-insistenza xejn konvinċenti tal-konvenuta li qatt ma daħlet fil-*garage* ta' mad-dar ħlief meta tidħol ma' żewġha bil-karrozza u f'dak il-każ timxi dritt lejn il-bieb li jniffed mad-dar bla ma tħares madwara u bla ma tara xejn. Tgħid ukoll illi lanqas meta tkun trid issejjaħ lil żewġha għall-ikel ma kienet tmur għalih fil-*garage* għax ma kintx tkun taf fejn ikun u l-*garage* kien ikun imsakkar u hi ma kellhiex ċavetta; minflok, kienet tikkomunika miegħu b'*sms* għalkemm seta' jkun li kienu fl-istess bini. Dan kollu xejn ma hu konvinċenti, aktar u aktar meta hemm xieħda li jgħidu li spiss kienu jarawha dieħla u ħierġa fil-*garage*.

20. Għalfejn din l-insistenza kollha tal-konvenuta li qatt ma daħlet fil-*garage* jew li meta daħlet fil-karrozza ma tatx każ ta' x'hemm għax għaliha ma kienx jiffirma parti mid-dar fejn toqgħod¹ jekk mhux biex taħbi l-fatt li kienet taf x'kien isir hemm ġewwa?

¹ *Affidavit* tal-konvenuta, para. 5, fol. 65.

21. Il-verità toħroġ minn xi *lapsus* fix-xieħda tal-konvenuta. Hekk, fl-*affidavit* tagħha² tgħid hekk:

Żewġi kien dilettant tal-festa u tal-logħob tan-nar tal-art. Qatt ma qalli jew tani x'nifem *li kien jagħmel logħob tan-nar ieħor*.

22. Mela kienet taf li kien jagħmel logħob tan-nar, minn “dan” jekk mhux mill-“ieħor”.

23. *Lapsus* ieħor kien meta kienet qiegħda tixhed fuq iż-żewġ *garages* l-oħra li bla ħsieb, għax insiet li riedet tgħid li dawn qatt ma daħlet fihom, qalet li huma “iżgħar minn din il-kamra”³, *i.e.* mill-awla tal-qorti. Meta mbagħad qalet li “qatt” ma daħlet fihom u saritilha mistoqsija kif taf id-daqs tagħhom jekk qatt ma daħlet fihom, wieġbet li “ġieli kien ikun miftuħ, tittawwal u tarah”⁴; id-daqs kienet tarah iżda dwar x'kien hemm maħżun ma qalet xejn.

24. Il-qorti għalhekk temmen illi ma hu minnu xejn illi l-konvenuta qatt ma daħlet fil-*garage*, għallinqas dak ta' mad-dar, u ma kinitx taf żewġha x'kien jagħmel fih. L-insistenza tagħha li tiċħad dan tagħtik x'tifhem illi kienet taf li dak li kien isir fil-*garage* kien xi ħaġa illeċita. Il-fatt li kienet taf li żewġha kien jaħdem b'sustanzi esplożivi fi nħawi residenzjali u ma għemlet xejn biex iżżommu jitfa' fuqha ħtija li għaliha jkollha twieġeb għall-ħsara.

25. Kemm għax hija tal-fehma illi l-każ ma jaqax taħt l-art. 1327(f) tal-Kodiċi Ċivili u kemm għax temmen illi l-konvenuta kienet taf bl-attività ta' żewġha u ma għamlet xejn biex iżżommu, il-qorti tgħid illi kemm il-wirt ta' Paul Camilleri u kemm il-konvenuta Maria Camilleri jwieġbu għad-danni bil-beni tal-komunjoni u *in subsidium* bil-beni parafernali.

26. Il-ħsara li għaliha għamlu tajjeb l-atturi taħt il-polza ta' assikurazzjoni, u li għandhom iwieġbu għaliha l-konvenuti, kienet ta' erbghin elf, seba' mija u erbgha u sittin euro (€40,764). Dwar id-drittijiet tal-*loss adjuster* il-qorti ma tarax illi dawn huma parti mid-danni li għalihom għandhom iwieġbu l-konvenuti għax jiddependu biss fuq il-fatt illi l-proprjetà kienet assikurata u mhux fatt li għalih jaħtu l-konvenuti. Barra minn hekk l-intervent ta' *loss*

² Para. 9, fol. 66.

³ Xieħda tal-konvenuta fis-seduta tad-19 ta' Frar 2010, fol. 300.

⁴ *Ibid.* fol. 302.

Kopja Informali ta' Sentenza

adjuster fiċ-ċirkostanzi partikolari ma kienx meħtieġ jew utli għal-likwidazzjoni tad-danni. Ukoll, l-atturi ma wrew ebda riċevuta fiskali tal-ħlas magħmul lil-*loss adjuster*. Il-qorti għalhekk tillikwida d-danni li għalihom għandhom jagħmlu tajjeb il-konvenuti fis-somma ta' erbgħin elf, seba' mija u erbgħa u sittin euro (€40,764), u tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-atturi d-danni hekk likwidati flimkien mal-imgħaxijiet relattivi minn dakinhar li saret talba għall-ħlas b'att ġudizzjarju u l-ispejjeż tal-kawża.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----